

Tipologija ruralnog prostora Republike Hrvatske s posebnim osvrtom na Splitsko-dalmatinsku županiju

Čagalj, Marin; Ivanković, Marko; Dulčić, Željko; Grgić, Ivo; Paštar, Mate

Source / Izvornik: **Agroeconomia Croatica, 2021, 11, 93 - 103**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:204:235530>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb](#)

Tipologija ruralnog prostora Republike Hrvatske s posebnim osvrtom na Splitsko-dalmatinsku županiju

Marin Čagalj¹, Marko Ivanković², Željko Dulčić¹, Ivo Grgić³, Mate Paštar⁴

¹Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, Put Duilova 11, Split, Hrvatska

²Federalni agromediteranski institut, Biskupa Čule 8, Mostar, Bosna i Hercegovina

³Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Svetošimunska 25, Zagreb, Hrvatska

⁴JU Rera S.D., Domovinskog rata 2, Split, Hrvatska (mate.pastar@rera.hr)

SAŽETAK

Ruralni prostor u Republici Hrvatskoj dugo vremena nije bio u središtu kako društvenog tako i akademskog zanimanja, dok s druge strane Europska Unija (EU) već desetljećima poklanja veliku pozornost njegovom svekolikom razvitku, posebno poljoprivrede kao temeljne djelatnosti potpomognuto utemeljenjem mnogih fondova s izdašnim financijskim sredstvima. Cilj je ovoga rada prema posljednjim dostupnim podacima analizirati i identificirati ruralna područja Republike Hrvatske s posebnim osvrtom na Splitsko-dalmatinsku županiju, koristeći OECD metodu klasifikacije područja. Ruralna područja zauzimaju većinski dio prostora EU-a (90 %) s preko 56 % ruralnog stanovništva. U Hrvatskoj je to i naglašenije gdje ruralna područja zauzimaju većinski dio teritorija (97,5 %) u kojem živi 78,9 % stanovništva RH. Prema OECD kriteriju za urbana i ruralna područja i naselja, u Hrvatskoj se 14 županija svrstava u pretežito ruralna područja s ukupno 46,5 % stanovništva zemlje. Županija s najviše stanovnika u pretežito ruralnom području je Zagrebačka županija, dok je ona s najmanjim brojem stanovnika Ličko-senjska. U značajno ruralna područja spada 6 županija, odnosno 35 % ukupnog stanovništva zemlje. Od značajno ruralnih županija s najviše stanovnika je Splitsko-dalmatinska županija, koja čini 30,3 % značajno ruralnih županija. Prema OECD klasifikaciji, udio ruralnog područja u Splitsko-dalmatinskoj županiji je 60,4 % s ukupno 22,9 % stanovništva, dok je udio urbanog područja 39,5 % s čak 77,1 % stanovništva. Ovaj podatak nam govori kako je u Županiji poprilična koncentracija stanovništva u urbanim područjima (gradovima), iako oni čine samo 31,5 % naselja Županije. Općenito, prema dostupnim podacima Splitsko-dalmatinska županija je županija koja se najbrže urbanizira i razvija, što nije iznenađujuće s obzirom da su gospodarske mogućnosti i životni standard među najvišima. Od svih županija, jedino se Grad Zagreb s 18,4 % ukupnog stanovništva RH svrstava, prema ovoj metodi, u pretežito urbano područje.

Ključne riječi: ruralna područja, ruralni razvoj, tipologija, urbana područja, Splitsko-dalmatinska županija

UVOD

Početak pojavljivanja pojma *ruralno* u akademskim i znanstvenim krugovima je kraj dvadesetih godina prošlog stoljeća (Woods, 2005). Pojam *ruralno* se koristio za definiranje najvažnijih obilježja ruralnog društva u vrijeme velikih ekonomskih i socijalnih transformacija seoskih područja pod utjecajem industrijalizacije i same urbanizacije. Ruralnim područjem se smatralo sve ono što nije gradsko, urbano. U posljednjem desetljeću ruralnim prostorom se smatraju područja s dominantnim ekstenzivnim načinom iskorištavanja zemljišta, malim naseljima u kojima dominira prirodni pejzaž, te područja u kojima je životni stil temeljen na suživotu s prirodom. Pojednostavljeno, uz *ruralno* se vežu svi pridjevi i motivi kojih nema u gradskim područjima kao što su odsječeno, izolirano, zeleno, veliki vrt, domaće životinje, obitelj, tišina, mir, spokoj, zatim i bijeg od stvarnosti (Mustapić, 2020). S druge strane, mnogi autori promatraju *ruralno* u odnosu na urbano na način da cjelokupna egzistencija ruralnoga ovisi o samome postojanju urbanog (Hodžić, 2006). Prema Hodžiću (2006), razvojem proizvodnje i podjele rada, proizvode se grad i selo te stoga selo ne prethodi gradu, odnosno oboje su rezultat procesa diferencijacije naselja na određenom prostoru. Da su *ruralno* i urbano integralno i dijalektički povezani jedno s drugim kao dva dijela iste cjeline, smatraju Marini i Mooney (2006).

Ruralni prostor u Republici Hrvatskoj dugo vremena nije bio u središtu kako društvenog tako i akademskog zanimanja, dok s druge strane Europska Unija (EU) već desetljećima poklanja veliku pozornost njegovom svekolikom razvitku, posebno poljoprivrede kao temeljne djelatnosti potpomognuto utemeljenjem mnogih fondova s izdašnim

financijskim sredstvima. Dosta dugo su se ruralna područja RH smatrala tek izvorištem jeftine radne snage za razvoj industrije i rast i razvoj gradova (Defilippis, 2006). Odnos prema ruralnom području se posljednjih desetljeća izrazito promijenio. *Ruralno* se poimalo u svjetlu „negativnoga“ u smislu da se rođenjem u ruralnom području podrazumijeva jedino zanimanje poljoprivrednika koje nije najpoželjniji zanat na listi želja, te se smatralo da uspješni pojedinci trebaju čim prije seliti iz ruralnih u urbana područja s jakim industrijama. U novije vrijeme, a prema istraživanjima razlika kvalitete života u ruralnim i urbanim područjima (Eurofound, 2014.), zaključuje se da je prisutna velika razlika između urbanih i ruralnih područja među državama članicama EU-a. Stanovništvo koje živi u urbanim područjima, za razliku od stanovništva iz ruralnih područja, je nezadovoljnije smještajem, izražavaju veće nepovjerenje u lokalne vlasti, imaju veće prihode, ali cijena života u urbanim sredinama je veća negoli u ruralnim područjima. Isto istraživanje pokazuje da je u pojedinim državama kvaliteta života niža u ruralnim područjima (Hrvatska, Cipar, Danska, Finska, Mađarska), za razliku od nekih drugih država u kojima je kvaliteta života niža u urbanim područjima (Francuska, Austrija, Njemačka, Irska). Prema Defilippisu (2006), krajem 70-ih godina u Francuskoj je 63 % stanovnika željelo živjeti na selu, 26 % ruralnog stanovništva je bilo vrlo zadovoljno životom u ruralnim područjima, 55 % zadovoljno, dok je 21 % smatralo da je život bolji u urbanim područjima. Taj podatak se promijenio krajem 80-ih godina, kada je više od 80 % ispitanika izrazilo želju za stalnim životom u ruralnom području Francuske.

Prema podacima FAOSTAT-a, ruralna područja od 2017. obuhvaćaju više od 90 %

ukupnog teritorija 27 zemalja članica EU-a i preko 56 % ukupnog stanovništva. Politika jačanja ruralnog razvoja dobiva na važnosti i uvrštava se među najveće razvojne prioritete EU-a. U preko pedeset godina provedbe programa Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP), razvoj ruralnih prostora tradicionalno se oslanjao na poljoprivrednu proizvodnju kao glavnog nositelja gospodarskog razvoja, dok nakon suštinskih promjena ZPP 2004. godine politika čini odmak od podupiranja poljoprivredne proizvodnje prema povećanju same kvalitete proizvoda, izazovima tržišta, korištenju novih razvojnih mogućnosti i na posljetku očuvanju okoliša. Taj zaokret od prijašnjeg načina podupiranja poljoprivredne proizvodnje slijede i bitne promjene politike ruralnog razvoja koja se u tom razdoblju usmjerava na tri glavna cilja, i to: povećanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva; poboljšanje stanja okoliša i krajolika; te poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima podupiranjem diversifikacije ruralnog gospodarstva (MPPR, 2007). Države članice i regije dužne su osiguravati uravnoteženu provedbu politike ruralnog razvoja primjerenom raspodjelom sredstava između tri navedena tematska područja.

Povećan fokus društva na ruralna područja u RH povećava se s intenzivnim rastom turizma, povećanim interesom za rekreaciju s izdašnim fondovima EU-a (SAPARD, IPARD, EAFRD) za razvoj ruralnih područja i poljoprivrede. Prema Svjetskoj banci (2019), kako se trenutni ciklus proračunskog programa EU-a približava svojoj završnoj fazi (rok je 2023.), RH se nalazi na 22 mjestu od 28 država članica po apsorpciji sredstava te blago zaostaje u apsorpciji raspoloživih sredstava fondova za ruralni razvoj u usporedbi s prosjekom EU-a. Isplaćeni iznosi u Hrvatskoj iz EAFRD-a,

uključujući međuplaćanja, su na 33 % nacionalne omotnice za programsko razdoblje 2014. – 2020., u odnosu na 42 % za cijelu EU, prema dostupnim podacima iz 2019. godine.

Splitsko-dalmatinska županija (SDŽ) je smještena na središnjem dijelu istočne jadranske obale i proteže se od općine Marina do općine Gradac, a obuhvaća otoke Brač, Hvar, Vis, Šoltu, Drvenik te Dalmatinsku zagoru s gradovima Sinj, Imotski i Vrgorac. Površinski Županija obuhvaća prostor od 4.572 km² što čini oko 8 % površine Hrvatske (HGK) te u njoj, prema Popisu stanovništva (2011) obitava 463.676 stanovnika što je oko 10 % ukupnog stanovništva Hrvatske. Autori pretpostavljaju kako će prema aktualnom Popisu stanovništva koji se trenutno provodi, ukupan broj stanovnika ostati u sličnim okvirima, dok će se struktura omjera urbanog i ruralnog stanovništva bitno izmijeniti, u korist ruralnog stanovništva. Udio broja zaposlenih u Županiji u ukupnom broju zaposlenih u Hrvatskoj iznosi 8,5 %. Poljoprivreda je heterogena, kako u svojim proizvodnim mogućnostima, tako i po stupnju razvijenosti s obzirom da je njen prostor karakteriziran trima specifično različitim područjima: otočnim, priobalnim i zagorskim, koji pružaju veliku raznolikost poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Zahvaljujući trima specifično različitim područjima: otočnom, priobalnom i zagorskom, poljoprivredi se pruža raznolikost za proizvodnju zahvaljujući specifičnim agro-okolišnim čimbenicima, ali i tradiciji proizvodnje te potrebama kako lokalnog stanovništva tako i turističkog tržišta.

MATERIJAL I METODE

Najčešća međunarodno priznata i korištena metoda i kriteriji za razlikovanje ruralnih i urbanih područja je metoda OECD-a

(Organization for economic co-operation and development), koja se temelji na gustoći naseljenosti stanovništva. Postoje još i EU metoda i FAO metoda za analizu ruralnih i urbanih područja, te njihovog stanovništva, ali su one manje korištene i rezultati im se bitno razlikuju s obzirom na brojne anomalije i kriterije određivanja, pa su im i rezultati različiti i imaju velika odstupanja i varijabilnost (Defilippis, 2006). Prema OECD-u na lokalnoj razini (LAU 1/2 – općine, gradovi u RH), područja se klasificiraju kao ruralna ili urbana temeljem praga od 150 stanovnika/km². Na regionalnoj razini (NUTS 3 – županije u RH), OECD definira tri skupine područja, ovisno o udjelu stanovništva u regiji koje živi u ruralnim lokalnim područjima:

- *pretežito ruralne regije* (više od 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima),
- *značajno ruralne regije* (15 – 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima) i
- *pretežito urbane regije* (manje od 15 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima).

U ovom radu je korištena OECD-ova metodologija za definiranje i tipologiju regija u RH s posebnim osvrtom na tipologiju Splitsko-dalmatinske županije. Korišteni su primarni i sekundarni podatci iz Popisa stanovništva 2011., Evaluacijskih izvješća, FAOSTAT baze podataka, Dokumentima za praćenje i evaluaciju PRRRH. U radu su se koristile metode analize, sinteze, deskripcije, komparacije, indukcije i dedukcije. Za statističku obradu podataka korišten je program MS Excel (2010).

REZULTATI I RASPRAVA

Prema metodologiji OECD-a, krajem

devedesetih godina prošlog stoljeća oko 10 % stanovništva EU-a je živjelo u pretežno ruralnim regijama koje su činile oko 47 % ukupne površine EU-a, dok je prema EU metodi taj broj bio iznimno niži (Defilippis, 2006). Prema kriteriju veličine gradova i udjela poljoprivrednog stanovništva (Akrap2002), u RH je 42,7 % ukupnog stanovništva bilo iz ruralnog područja, te isti autor navodi da je od 1961. udio ruralnog stanovništva u ukupnom stanovništvu RH smanjen za 36,8 % do 2001. U administrativne svrhe se u Republici Hrvatskoj razlika između ruralnih i urbanih područja temelji na teritorijalnoj podjeli gdje se manje administrativne jedinice, općine, smatraju ruralnim, dok se gradovi smatraju urbanim područjima (Miljenović et al. (2016). Na temelju takvog administrativnog kriterija prema Popisu 2001., od ukupnog stanovništva od 4.437.460 (DZS, Popis stanovništva 2001.), 44,4 % (1.971.005) stanovnika smatra se ruralnim stanovništvom, što je povećanje od 1,7 % od Popisa 2001., a 55,6 % (2.466.455) smatra se urbanim stanovništvom. Analizirajući posljednji Popis iz 2011., udio ruralnog stanovništva u ukupnom stanovništvu RH smanjen je za 22,49 % (Tablica 1) prema OECD metodi. Prema Popisu iz 2011. godine, ukupan broj stanovnika RH bio je 4.284.889, od čega je 2.079.877 stanovnika živjelo u gradovima i većim naseljima, dok je 2.205.012 stanovnika živjelo u ruralnim područjima. Prema OECD kriteriju, u posljednjem desetljeću udio ruralnog stanovništva povećao se s 43,80 % na 51,47 % u ukupnom stanovništvu RH. U posljednjem desetljeću ukupan broj stanovnika smanjio se za ukupno 214.160 stanovnika, dok se povećao broj stanovnika u ruralnim područjima za 234.045. Nakon trenda smanjivanja ruralnog stanovništva u ruralnim područjima EU-a do kraja 70-ih godina prošlog stoljeća, dolazi do rasta (Defilippis, 2006). Slične promjene zabilježene su i u RH (Tablica 1).

Tablica 1. Urbano i ruralno stanovništvo u RH od 1961. do 2011.

Godina	Ukupno stanovništvo	Urbano stanovništvo		Ruralno stanovništvo	
		Broj	%	Broj	%
1961.	4,159.969	1,315.153	31,60	2,844.543	68,40
1971.	4,169.887	1,749.690	42,00	2,420.197	58,00
1981.	4,391.139	2,259.317	51,50	2,131.822	48,50
1991.	4,499.049	2,528.082	56,20	1,970.967	43,80
2001.	4,211.039	2,415.082	56,20	1,796.218	42,70
2011.	4,284.889	2,079.877	48,53	2,205.012	51,47

Izvor: Izračun autora prema DZS (Popisi stanovništva) i Akrap, 2002.

Prema Strategiji ruralnog razvoja (2013, MP), 91,6 % ukupnog područja Republike Hrvatske klasificira se kao ruralno područje, a 8,4 % kao urbano područje, pri čemu je 88,7 % naselja smješteno u ruralnim područjima, a samo 11,3 % u urbanim područjima sa skoro 35 % stanovništva u 14 većih gradova u kojima živi više od 30.000 stanovnika. Prema Popisu 2001., 47,6 % ukupnog stanovništva živi u ruralnim područjima, a 52,4 % stanovništva u urbanim područjima, što se uvelike razlikuje od podataka koje navodi Defilippis (2006) po kojem ruralni prostor Hrvatske zauzima 51.872 km² ili 91,5 % ukupnog teritorija (prema EU metodi). Ovakav

veliki nesrazmjer u brojkama i rezultatima proizlazi iz neadekvatnih i nejednakih metoda za određivanje kriterija ruralnih područja.

Prema Popisu 2011. u RH je živjelo 75.71 stanovnika/km² što prema OECD kriteriju svrstava cijelu RH u ruralno područje s udjelom gustoće stanovništva nižim od 150 stanovnika/km², a kao regiju u Pretežito ruralnu regiju s udjelom ruralnog stanovništva iznad 50 % (Tablica 2).

Tablica 2. Ruralna i urbana područja, stanovništvo i naselja prema OECD kriteriju

Klasifikacija	km ²	%	Broj naselja	%	Broj stanovnika	%
Ruralna područja	55.224	97,58	6.555	97,02	3,381.068	78,92
Urbana područja	1.370	2,42	201	2,98	903.101	21,08
Ukupno	56.594	100	6.756	100	4,284.169	100

Izvor: Izračun autora prema DZS (Popis stanovništva, 2011)

Koristeći OECD metodu, prema posljednjem Popisu 2011. udio ruralnog stanovništva u ukupnom stanovništvu RH smanjen je za 22,49 %. Kvalitativno, brojke se uvelike razlikuju od brojki iz ex-ante evaluacije PRRR 2014 – 2020 (2018) prema kojoj je u RH 35.613 km² (63 %) ruralno, te u ruralnim područjima živi tek 43 % stanovništva RH odnosno 1,82 milijuna stanovnika. Prema Svjetskoj banci (2019),

podatci za razdoblje između popisa stanovništva (2001. – 2011.) ukazuju da je stopa smanjenja broja stanovnika u ruralnim mjestima gotovo dvostruko veća od one u Hrvatskoj općenito, što je zabrinjavajući i ograničavajući čimbenik budućeg razvoja ruralnih područja.

RH je administrativno podijeljena u 21 županiju uključujući i Grad Zagreb. Prema

OECD kriteriju za urbana i ruralna područja i naselja (Tablica 3), u RH se 14 županija svrstava u *pretežito ruralna* područja. U tih 14 *pretežito ruralnih* županija živi ukupno 1,994.420 stanovnika, odnosno 46,55 % stanovništva RH. Županija s najviše stanovnika u *pretežito ruralnom* području RH je Zagrebačka županija s 317.606 stanovnika, dok je s najmanjim brojem stanovnika (50.927) Ličko-senjska županija. U *značajno ruralna* područja spada 6 županija, sa 1,499.732 stanovnika, odnosno 35,01 % ukupnog stanovništva RH (Tablica 3). Od

značajno ruralnih županija s najviše stanovnika (454.798) je najveća Splitsko-dalmatinska županija, koja čini gotovo trećinu (30,32 %) stanovništva značajno ruralnih županija. Najmanje stanovnika među značajno ruralnim županijama broji Međimurska županija s 113.084 stanovnika. Od svih županija, jedino Grad Zagreb sa 790.017 stanovnika, što je udio od 18,45 % ukupnog stanovništva čitave RH, prema ovom modelu, spada u *pretežito urbano* područje.

Tablica 3. Županije u RH prema OECD kriteriju za urbana i ruralna područja i naselja

Županija	Pretežito ruralna		Značajno ruralna		Pretežito urbana	
	Broj stanovnika	%	Broj stanovnika	%	Broj stanovnika	%
Bjelovarsko-bilogorska	119.764	6,00				
Brodsko-posavska	158.575	7,95				
Dubrovačko-neretvanska			122.568	8,17		
Istarska			208.055	13,87		
Karlovačka	128.899	6,46				
Koprivničko-križevačka	115.584	5,79				
Krapinsko-zagorska	132.892	6,66				
Ličko-senjska	50.927	2,55				
Međimurska			113.084	7,54		
Osječko-baranjska			305.032	20,33		
Primorsko-goranska			296.195	19,74		
Požeško-slavonska	78.034	3,91				
Sisačko-moslavačka	172.439	8,64				
Splitsko-dalmatinska			454.798	30,32		
Šibensko-kninska	109.375	5,48				
Varaždinska	175.951	8,82				
Virovitičko-podravska	84.836	4,25				
Vukovarsko-srijemska	179.521	9,00				
Zadarska	170.017	8,52				
Zagrebačka	317.606	15,92				
Grad Zagreb					790.017	100
Ukupno	1,994.420	100	1,499.732	100	790.017	

Izvor: Izračun autora prema DZS (Popis stanovništva, 2011)

Prema DZS i Popisu stanovništva 2011. godine u Splitsko-dalmatinskoj županiji na ukupno 4.540 km² površine živjela su 454.798 stanovnika (10,61 % stanovništva RH). Prema OECD klasifikaciji, udio ruralnog područja u Splitsko-dalmatinskoj županiji je 60,46 % (Tablica 4) s ukupno 22,89 % stanovništva, dok je udio urbanog područja 39,54 % s čak 77,11 % stanovništva. Ovaj podatak nam govori kako je u Županiji poprilična koncentracija

stanovništva u urbanim područjima (gradovima), iako oni čine samo 31,52 % naselja Županije. Općenito, prema dostupnim podacima Splitsko-dalmatinska županija je županija koja se najbrže urbanizira i razvija, što nije iznenađujuće s obzirom da su gospodarske mogućnosti i životni standard među najvišima, uz glavni grad Zagreb i Istarsku županiju.

Tablica 4. Splitsko-dalmatinska županija po OECD kriteriju za urbana i ruralna područja i naselja

Klasifikacija	km ²	%	Broj naselja	%	Broj stanovnika	%
Ruralna područja	2.745	60,46	252	68,48	104.127	22,89
Urbana područja	1.795	39,54	116	31,52	350.671	77,11
Ukupno	4.540	100	368	100	454.798	100

Izvor: Popis 2011. i kalkulacije autora

Analizirajući Splitsko-dalmatinsku županiju po OECD klasifikaciji za urbana i ruralna područja, tada u Županiji u njenih 39 općina ima 104.127 stanovnika, što je 22,89 % od ukupnog stanovništva Županije. Općina s najviše stanovnika je Podstrana (9.129 stanovnika) odnosno 792,45 stanovnika/km². U Županiji još je 5 *pretežito urbanih područja*, i to općine Baška voda, Dugi rat, Okrug i Zmijavci, s prosječno 24.393 stanovnika/

km². Status *značajno ruralnih* područja prema OECD kriteriju imaju općine Tučepi i Podbablje s ukupno 6.611 stanovnika. *Pretežito ruralnih* područja u Županiji ima najviše, 32 (70,22 % svih općina u Županiji), od kojih u općini Seget ima najviše stanovnika 4.584, dok je najgušća naseljenost od 70,87 stanovnika/km² u općini Bol, a najmanje stanovnika/km² je u Lečevici, njih 6,65.

Tablica 5. SDŽ prema OECD kriteriju za urbana i ruralna područja i naselja

Općina	Pretežito ruralna		Značajno ruralna		Pretežito urbana	
	Stanovnika	Stanovnika/ km ²	Stanovnika	Stanovnika/ km ²	Stanovnika	Stanovnika/ km ²
Baška Voda					2.775	146.05
Bol	1.630	70.87				
Brela	1.703	85.15				
Cista Provo	2.335	23.83				
Dicmo	2.802	41.21				
Dugi Rat					7.092	656.67
Dugopolje	3.469	54.63				
Gradac	3.261	66.55				

Hrvace	3.617	17.22		
Jelsa	3.582	24.49		
Klis	4.801	27.26		
Lećevica	583	6.65		
Lokvičići	807	25.94		
Lovreć	1.699	16.14		
Marina	4.595	42.23		
Milna	1.034	29.54		
Muč	3.882	18.42		
Nerežišća	862	10.91		
Okrug			3.349	341.73
Otok	5.474	57.62		
Podbablje			4.680	112.07
Podgora	2.518	48.42		
Podstrana			9.129	792.45
Postira	1.559	33.17		
Prgomet	673	8.71		
Primorski Dolac	770	24.66		
Proložac	3.802	44.42		
Pučišća	2.171	20.48		
Runovići	2.416	40.13		
Seget	4.854	62.31		
Selca	1.804	34.04		
Sućuraj	463	10.37		
Sutivan	822	37.36		
Šestanovac	1.958	22.02		
Šolta	1.700	28.82		
Tučepi			1.931	120.69
Zadvarje	289	21.57		
Zagvozd	1.188	9.57		
Zmijavci			2.048	148.19
Ukupno	73.123		6.611	24.393

Izvor: Popis 2011. i kalkulacije autora

ZAKLJUČAK

Ruralna područja zauzimaju većinski dio prostora EU-a (90 %) s preko 56 % ruralnog stanovništva. Isto tako i u RH ruralna područja zauzimaju većinski dio teritorija (97,5 %), u kojem živi 78,92 % ukupnog stanovništva RH.

Prema OECD kriteriju za urbana i ruralna područja i naselja, u RH se 14 županija svrstava u *pretežito ruralna* područja, gdje živi ukupno 46,55 % stanovništva Hrvatske. Županija s najviše stanovnika u *pretežito ruralnom* području RH je Zagrebačka županija, dok je ona s najmanjim brojem Ličko-senjska. U

značajno ruralna područja spada 6 županija, odnosno 35,01 % ukupnog stanovništva RH. Od značajno ruralnih županija s najviše stanovnika je Splitsko-dalmatinska županija, koja čini gotovo trećinu značajno ruralnih županija. Od svih županija, jedino se Grad Zagreb s 18,45 % ukupnog stanovništva RH, prema ovom modelu, svrstava u *pretežito urbano* područje. Analizom Splitsko-dalmatinske županije po OECD klasifikaciji za urbana i ruralna područja, u njenih 39 općina živi 22,89 % od ukupnog stanovništva Županije. Općina s najviše stanovnika je Podstrana s 792,45 stanovnika/km². U Županiji je uz navedenu općinu Podstrana, ukupno 5 *pretežito urbanih područja*, i to općine Baška voda, Dugi rat, Okrug i Zmijavci. Status *značajno ruralnih područja* prema OECD kriteriju imaju općine Tučepi i Podbablje. *Pretežito ruralnih područja* u Županiji ima najviše (32 ili 70,22 %), od kojih u općini Seget ima najviše stanovnika, dok je najgušća naseljenost od 70,87 stanovnika/km² u općini Bol. Najniži broj stanovnika/km² je u Lečevici, njih 6,65 na km² površine. S obzirom da je u posljednjem desetljeću u RH zamijećena stopa smanjenja broja stanovništva u ruralnim područjima za gotovo dvostruko od prosjeka Hrvatske, navedene demografske promjene predstavljaju ograničavajući čimbenik razvoja tih ruralnih područja i pridonose povećanju nejednakosti između ruralnih i urbanih područja. Pristup domaćem i EU tržištu rada u urbanim područjima, zatim i kontinuirana strukturna preobrazba poljoprivredno-prehrambenog sektora rezultiraju značajnom migracijom iz ruralnih područja Hrvatske, što smanjuje dostupnost radne snage. Hrvatska ima veliki potencijal pretvaranja poljoprivredno-prehrambenog sektora u modernu djelatnost koja potiče gospodarski rast, stvara nova radna mjesta te pridonosi ukupnom razvoju ruralnog područja.

LITERATURA

- Akrap A. (2002). Regionalne i naseljske značajke vitalnih procesa u hrvastkom seoskom stanovništvu. *Prostor iza: kako modernizacija mijenja hrvatsko selo*. Zagreb. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 57-90
- Defilippis J. (2006). *Hrvatska u ruralnom prostoru europske sociologije sela*, 170 (4): 823-836.
- Eurofound (2014.). Trendovi u kvaliteti života – Hrvatska: 2007. –2012., Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg.
- Eurostat (2020). Regional statistics by typology https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/reg_typ_esms.htm
- Državni zavod za statistiku (2001). Popis stanovništva. dostupno na: <https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2001/census.html>
- Državni zavod za statistiku (2011). Popis stanovništva. dostupno na: https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/h02_02/h02_02.html
- Hrvatska gospodarska komora (2021). Gospodarski profil Splitsko – dalmatinske županije. Županijska komora Split. Dostupno na: <https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-split/gospodarski-profil>
- Hodžić, A., (2006). Selo kao izbor?, Institut za društvena istraživanja Ivo Pilar, Zagreb.
- Marini, M. B. and Mooney, P. H. (2006). Rural economies, u: *Handbook of Rural Studies (ur. Cloke, P., Marsden, T., Mooney, P. H.)*, Sage Publications Ltd, London, 91-103.
- Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (2007). Strategija ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2008. – 2013. Zagreb.

Dostupno na: <https://hmrr.hr/strategija-ruralnog-razvoja-rh-2008-2013/>

Miljenović, A., Kokorić, S. B. i Berc, G. (2016). Kvaliteta života obitelji na različitim ruralnim područjima: primjer četiriju općina Sisačko-moslavačke županije. *Sociologija i prostor*, 204 (1): 19-44

Mustapić, J. (2020). Uvjeti života u ruralnim područjima Europske unije. Diplomski rad. Zagreb, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <https://repozitorij.agr.unizg.hr/islandora/object/agr%3A1724/datastream/PDF/view>

Svjetska banka (2019). Poljoprivreda, ribarstvo i prerada hrane u hrvatskoj prehrambenoj industriji i biogospodarstvu.

Woods, M., (2005). *Rural Geography: Processes, Responses and Experiences in Rural Restructuring*, Sage Publications Ltd, London.

Typology of rural areas of the Republic of Croatia with special focus to the Split - Dalmatia County

ABSTRACT

Rural area in Croatia has not been the centre of both social and academic interest for a long time, while on the other hand, the European Union (EU) has been paying great attention to its overall development for decades, especially agriculture as a core business. According to using the latest available data, the aim of this paper is to analyse and identify rural areas of Croatia, with special focus to the Split - Dalmatia County, using the OECD method of area classification. Rural areas occupy the majority bulk of the EU area (90%), with over 56% of the rural population. In Croatia, this is even more pronounced where rural areas occupy the majority bulk of the territory (97.5%) in which 78.9% of the Croatian population lives. According to the OECD criteria for urban and rural areas and settlements, in Croatia 14 counties are classified as predominantly rural areas with a total of 46.5% of the country's population. Significantly predominantly rural areas include 6 counties or 35% of the total population. Of the significantly predominantly rural counties with the largest population is Split-Dalmatia County, which accounts for 30.3% of significantly rural counties. According to the OECD classification, the share of rural areas in Split-Dalmatia County is 60.4% with a total of 22.9% of the population, while the share of urban areas is 39.5% with as much as 77.1% of the population. This data tells us that in Split-Dalmatia County there is a considerable concentration of population in urban areas (cities), although they make up only 31.5% of the county's settlements. In general, according to available data, Split-Dalmatia County is the county with the fastest urbanization and development, which is not surprising given that economic opportunities and living standards are among the highest. Of all the counties, only the City of Zagreb with 18.4% of the total population of the Republic of Croatia is, according to this method, a predominantly urban area.

Key words: rural areas, rural development, typology, urban areas, Split - Dalmatia County